„RADOMER-KIELCER LEBEN“ № 10 (93) „Należytość pocztowa uiszczono ryczałtem“ יאהרגאנג דריטער גראשען 25 פרייז

ראדאמער-קעלצער לעבען

היינט 12 זייטען

אדרעססען
פון „ראדאמער קעלצער לעבען“

אין ראדאם
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben“
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ.
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben“
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אנאנסען פרייז:
איין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר'
„ 40 „ אין „ „ „
„ 18 „ נאכ'ן „ „ „

ראדאם פרייטאג יט' אדר תרפ"ו — פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך — 5-go Marca

דאנקזאגונג.

די פערוואלטונג פון דער אידישער קהלה אין קעלץ, דריקט אויס איהר הארציגען דאנק די **ברידער זאגייסקי,** פארן געבען בחנם בוי-מאטעריאל צו מאכען דעם שאסע צום אידישען בית-עולם, ווי אויך פאר זייער אינטערעסירען זיך מיטן אויספערטיגען דעם שאסע.

די פערוואלטונג
פון דער אידישער קהלה אין קעלץ.

קעלץ דעם 2-טען מערץ 1926 — 247

BANK KUPIECKI w RADOMIU

Spółdz. z ogr. odp. **plac 3-go maja 5 telef. № 14.**

די קאאפעראטיווע סוחרים-באנק נעמט אן וועקסלען פון די קלענסטע סומען אויף שפאר-ביכלעך, ערלעדיגט אלערליי באנק-אפעראציעס פינקטליך און צו מעסיגע פרייזען, צאלט אויס די איינקאסירטע געלדער אין דעמזעלבען טאג.

לרגלי נשיאת חברנו **יחיאל זילבערשטרום** את האלמה בתולה **הדס צוקר** מאחלים אנו להם שיבנו את ביתם על הרי יהודה.

חבריו: א. מינצבערג, אחים רידז, ז. רוזנבלט,
ב. דויאל, ב. צוקר, ר. רוטשטין.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין טיפסטען דאנק דעם געעהרטען ה' ד"ר **שטרומף** פאר זיין פאלקאמען אויסהיילען מיין מאן **יעקב** פון א זעהר שווערען הויט-קראנקהייט, ווי אויך דער פערוואלטונג פון „**לינת-הצדק**“ פאר זייער פעראינטערעסירען זיך מיט מיין מאן און ערמעגליכען איהם דאס אבריייזען נאך אמעריקע.

רעגינא קעניגסבערג.

קעלץ. מארק 8.

Kasa pożyczkowa przemysłowców Radomskich

Spółdzielnia z ogr. odp. w Radomiu.

Z dniem 22 lutego została otworzona w Radomiu przy ul. Kilińskiego № 15, gmach Resursy Rzemieślniczej na parterze.

Biuro czynne od godz. $9^{1}/_{2}$ rano do godz. $1^{1}/_{2}$ p.p. codziennie za wyjątkiem świąt i niedziel.

Przyjmuje się udziały na członków Kasy w wysokości zł. 100 i zł. 15 jednorazowo na kapitał zapasowy.

Otwiera się rachunki na lokaty, sumy oszczędnościowe, począwszy od drobnych sum na warunkach najdogodniejszych.

Wydaje się pożyczki, za solidnem poręczeniem, spłacane ratami do wysokości 800 zł.

Przyjmuje się weksle do incasa miejscowe i za miejscowe.

Dyskontuje się członkom Kasy weksle handlowe.

יעדע ווירטין דארף וויסען,

אז די מאסטע צו פאדלאגעס.

„JAŚNIEJ SŁOŃCA“ גיט צו די פאדלאגעס, פאסאדיקעס און לונאלעאום א שעהנע אין לאנגדויער-זאמטיגען גלאנץ אהן בעגוצען זיך מיט בערשטען.

„Jaśniej Słońca“

פערטיגט אויל-פארב, פארבט ווייסע פאדלאגעס אין פערלויף
פון א שעה אויף די פארבען:
מאהאגאניאווע און טינקעל ארזשעכאווע
פרובט אין איהר וועט זיך איבערצייגען!
בעקויפט אין אלע סקלאד-אפטעטשנעס, זייף אין פארב געשעפטען.

Fabryka przetworów techno chemicznych
„MARY“ Warszawa, (Sielce) Zajączkowska 9. Tel. 419 69

פרייטיג י"ב אדר תרפ"ו איז אין עלטער פון 55 יאהר
געשטארבען אין ראדאם

נ"ע זעליג ש. מידלער

וועגען וואס עס טרויערן די אין טרויער פערבליבענע
פרוי, זוהן, טעכטער, שניר, איידעם
און אייניקלעך.

הננו משתתפים בצערם של משפחת סלבע במות עליה ראש המשפחה עטרת תפארתה וחבר מועצת הסתדרותנו

משה סלבע נ"ע.

הועד והמועצה של
אגודת הסוחרים ברדום.

פאר וואס איז וועגען א יודישע פאלקס שולע גארנישט דערמאנט געווארען?

דער בודזשעט פון דער קהלה אויפן יאָהר 1926 איז דורכ׳ן ראָט שוין בעשטעטיגט געוואָרען. דער ענין פון בעשטימען סובסידיעס פאָר פערשידענע געזעלשאָפטליכע צוועקען איז שוין אָבגעפערטיגט געוואָרען. כמעט אַלע קהלה-פראקציעס און צדדים זענען בעפריצדיגט און זייערע פערלאַנגען וועגען סובסידירען זייערע אינסטיטוציעס זענען אין אַ געוויסער מאָס בעריקזיכטיגט געוואָרען. וועגען איין זאַך, און דוקא וועגען אַ ענין, וואס איז נוגע די ברייטסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאָם, איז גענצליך נישט גערעדט געוואָרען. קיין איינע פון די קהלה-פראקציעס האָט אפילו נישט געדענקט, אז ראדאם פערמאָגט צמאַלט נישט איין יודישע מאָדערנע פאָלק׳ס-שולע. קיין איינער פון די קהלה-רעפרעזענטאנטען האָט נישט געפינען פאר זיין חוב צו דערוועקען די פראגע פון א יודישע פאלקס-שולע, אין וועלכער עס נויטיגען זיך הונדערטער יודישע קינדער, וואס די עלטערן זייערע זענען נישט בכח צו צאָהלען קיין גרויסען שכר למוד.

אין בודזשעט פון דער קהלה פיגורירען צווישען אנדערע סובסידיעס צוויי פאזיציעס: פאר דער תלמוד תורה און די יודישע גימנאַזיעס. פאר דער ערשטער איז פארגעזעהן א סובסידיע ביז 18 טויזענד זלאָט. און פאר די לעצטע קרוב 16 טויזענד זל. מיר האָבען חלילה, נישט דאַגעגען, סאיז נאר אונפערשטענדליך דאָס פולשטענדיגע אויסמיידען די יודישע פאָלק׳ס שולע, וועגען וועלכער מען האָט אזוי פיל מרעיש עולמות געווען בשעת מען איז געגאַנגען צו די קהלה וואהלען. עס איז נאך גאַנץ גענוג פריש אין זכרון די הבטחה וועגען שאַפען יודישע וועלטליכע פאלק׳ס-שולען, וואָס א טהייל פון די היינטיגע קהלה פראקציעס האבען עס אויפגעשריבען אויף דער פאהן פון זייער וואהל-פלאַטפאָרם. וואו איז זייער צוזאָג? פאר וואס האט מען די יודישע פאָלק׳ס-שולע בעת דער בודזשעט דעבאַטע אזוי פערשוויגען?

די סובסידיע פאר דער תלמוד תורה איז נויטווענדיג,—מסכים, אז די יודישע גימנאַזיעס דארפען אונטערשטיצט ווערען פון דער קהלה, וועגען דעם קען קיין צוויי מיינונגען נישט זיין, זענען דאך אָבער פאַרהאַן וועלטליכע יודען אויך, וואָס קענען צוליב פערשידענע טעמים זייערע קינדער אין תלמוד תורה נישט אָבגעבען, די יודישע גימנאזיעס ווידער, איז פאר זיי א צו־שווערער באַלאַסט, אָדער זיי וואונשען זיך גארנישט, דאָס זייערע קינדער זאָלען פרעטענדירען אויף הויכע בילדונג. אזעלכע יודען נויטיגען זיך נישט ווייניגער, ווי אַלע אַנדערע אין א שולע פאר זייערע קינדער, נאָר פערשטעהט זיך מיט א ברייטערען, וועלטליכען פראָגראַם, וואָס זאָל ענטשפרעכען די פעדאַגאָגישע פאָדערונגען פון דער היינטיגער צייט. פאר וואָס האָט מען פערגעסען פון אַזעלכע פאָרטגעשריטענע עלטערן, וואָס בילדען בלי ספק, אַ בעדייטענדע צאָהל פון דער אַלגעמיינער יודישער בעפעלקערונג?

די גמינע-פערוואַלטונג, ווי אויך דער ראָט האָט זיך בעמיהט, אויף ווי ווייט זיי זענען נאָר בכח געווען, נאָכצוקומען די בעדערפענישען כמעט פון אַלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ראַדאָם, און נאר די אינטערעסען פון אַט דעם קלאָס יודישע בירגער זענען לחלוטין נישט אין אכט גענומען געוואָרען.

מ׳וועט אונז, נאַטירליך, ענטפערען, אַז יעצט איז שוין נאָך אַלע היום׳ענס דער בודזשעט איז שוין אָבגעשטימט און די פראָגע וועגען אַ פאָלקס-שולע, איז דעריבער שוין נישט אויפן אָרט. גאַנץ ריכטיג, דעם בודזשעט וועט מען נישט צוליב דעם נאָך אמאָהל רעווידירען. מיר אָבער האָבען פיל מאָהל געוועקט און דערמאַנט עפיס צו טוהן מכח שאַפען אַ יודישע פאָלקס-שולע און אויב די פראָגע איז אויף אַזאַ אונערהערטען אופן פערשוויגען געוואָרען איז עס נאָר די שולד פון די יודישע ראַטמענער אין דער קהלה, וואָס האָבען דאָס אַדורכגעלאָזט און ביים בעטראכטען דעם בודזשעט נישט געפינען פאר נויטיג, אפילו, די קלענסטע סובסידיע צו בעשטימען פאר אַט דעם צוועק.

ב. צווייג.

גיט דעם הונגעריגן ברויט!

גיט דעם הונגעריגען ברויט! – דאָס מוז ווערען אונזער געשריי אין איצטיגען קריטישען מאָמענט. יודישע קינדער הונגערן, דער האַנטווערקער, דער ארבייטער זענען אַרבייט׳סלאָז, דער סוחר, דער לופט-מענש זיצען אָהן פרנסה, מען פערקויפט פון זיך וואָס עס לאָזט זיך נור, מען קנייפט די בעקען, כדי די פאַרב זאָל זיין רויט. אַלץ האָט אָבער אַ שיעור, די פוסטע גאוה האָט אויך אַ שיעור, ווען די נויט האט דערגרייכט צום שוועל פון האָרעפּאַשנעם מענשען, ווען דער בעל-מלאכה דאָס זיצט אָן אַ שטאָך מלאכה, טאָר מען מעהר נישט שווייגען. הילף מוז קומען און הילף נישט אין דער פאָרם פון גוטע עצות, נור טאַקע ממש אין דער פאָרם פון אַ שטיקעל ברויט און אַ לעפעל געקעכטס.

גיט דעם אָרימען ברויט. מיר געדענקען נאָך אַלע גאַנץ גוט יענע צייטען, ווען די שווערד האָט געפאָכעט פון דרויסען און פון אינווייניג האָט געבושעוועט דער הונגער, ווען די וועגען, שטעגען זענען געווען פערשטעלט, דאָס גאַנצע לאַנד איז געווען איין בע־

י. מ. שוויצעטזאָהן

אין אפגרונד

(אַ שפּאַנענדע געשיכטע פון היינטיגער צייט).

די שבועה.

נאָכדעם ווי מענדעלי מיט׳ן ארגענטינער פרויען-פערפיהרער, מיסטער פיליפ, האָבען זיך געהאָט גוט צע׳דורס׳ט, איז צווישען זיי געשלאָסען געוואָרען אַ שלום און מ׳האָט זיך צונעשוואוירען, אַז מען בלייבט גוטע פריינד און אַז דער „מסחר" וועט ווייטער געפיהרט ווערען מיט דער גאַנצער פאַרע.

ביי מיסטער פיליפ איז אַזאַ שבועה געווען איינס פון די הייליגסטע זאַכען און אָהן אַ געהעריגער צערעמאָניע איז עס ביי איהם נישט אָפּגעגאַנגען.

אָנגעפולט און אָנגעשטאָפּט מיט די טייערסטע זאַכען און געלד, זענען אַלע צוריק אַריין אין עס-צימער. מיסטער פיליפ האָט גענאָסען מיט שאַמפּאַניער און די טייערסטע משקאות, מ׳האָט געזופען און ביי יעדען „לחיים" זיך געקלאַפּט מיט די גלעזער און צוגעוואונשען זיך ערפאָלג.

דאָ האָט פיליפ רק פערלאַנגט, אַז אַלע זאָלען זיך שווערען טרייקייט און איבערגעבענקייט, אַז די גאַנצע סחורה געהט דאָ אַהער און פון דאַנען ווערט זי אויספערקויפט.

טאַטע-מאַמע זענען געווען דער פּימבאַל פון דער שבועה און מענדעלי איז דער טרשטער אַרויס מיט זיין אַלטען נוסח:

— זאָלען מיר אַזוי טאַטע-מאַמע לעבען, ווי אַזוי בלייבט עס, מיסטער פיליפּ! —

מ׳האָט כורת-ברית געווען און זיך אָוועקגעזעצט ערשט ברחבה מאַכען אַ סעודה, הערשעלע בענקאַרט האָט נאָכגעקרימט אין מיט ציניזקייט פּאַראַדירט די ספּאַזמען מיט די געוויינען פון די פערקויפטע מיידלעך און אַלע האָבען זיך געקוויקעלט פאַר נחת און געלעכטער.

נאָכ׳ן עסען האָט מען זיך האַרציג געזעגנט, מיסטער פיליפּ האָט זיך נאַרנישט געקענט אָפּרייסען פון מענדעלי׳ן. ער האָט זיך געהאַלטען אין אײן פּאָרען און מיטגעבען מענדעלי׳ן מיט זיין חברה פון זבת חלב ודבש.

עס איז געוואָרען אָפּגעשמועסט, אַז מענדעלי לאָזט זיך צוריק אין דער אַלטער היים ברענגען אַ נייעם טרענספּאָרט סחורה.

מיט איינעם פון די שעהנסטע אויטאָס איז מענדעלי מיט זיינע לייט

לאגערטע פעסטינג, ווען עס איז נישט געווען וואו א גראשען צו פארדינען, דאמאלס האבען מיר זיך צוזאמענגענומען, דאס יודישע הארץ האט זיך א ריהר געטוהן, דאס געפיהל פון אחריות האט זיך בעוויזען, האבען געעפענט פאלק'ס-קיכען, וואו מען האט פאר א פאר גראשען בעקומען א שטיקעל ברויט און צום ברויט אום זיך צו דערקוויקען. מיר בעדענקען נאך זעהר גוט די צייטען, מיר האבען געמיינט, אז דאס געהערט שוין צו דער פערגאנגענהייט, אז אין א עת שלום, ווען די וועגען און שטעגען זענען אפען, מען קען גיין, פאהרען, וואו איינער וויל, קען מען זיך עס נישט איבער'חזר'ן, עס ווייזט זיך אבער ארויס, דאס מיר האבען ליידער א טעות געהאט. עס ווייזט זיך ארויס, אז עס איז מעגליך אנ'אקס זאל קאסטען א גילדען און עס זאל דער גילדען נישט זיין. די גאס הונגערט! – דאס איז דער סוד וואס מען שטיקט אין זיך. מען וויל נישט, שונאים זאלען דערפרייט ווערען. עס מוז אבער נעמען א סוף מיט דער נארישער חרפה, ארימקייט איז א וואהטאג, עס איז אבער נישט קיין שאנד. אויב גוטע בעלי מלאכות, קוואליפיצירטע ארבייטער, ערפאהרענע סוחרים גייען ארום פערשמאכט, זיצען אין שטוב אהן א שטיקעל ברויט, טאר די געזעלשאפט דערצו נישט בלייבען גלייכגילטיג. עס מוז ענטוויקעלט ווערען א ברייטע אקציע פון סאציאלער הילף, זאלען צוריק געעפענט ווערען טיי-הייזער, פאלק'ס-קיכען, זאל דער געדריקטער מענש כאטש האבען א לעפעל געקעכט'ס אין מויל, זאל דער מענש, וואס שלעפט זיך ארום דעם גאנצען טאג איבער די גאסען און קוקט אויס אויף א גילדען פרנסה, האבען וואו אריינצוגעהן זיך אנווארעמען און אויסרוהען ביי א גלעזעל טיי.

דאס זענען ליידער די אויפגאבען, וואס שטעלען זיך אונז אין פיערצענטען יאהר פון וועלט-קריג. און אויב ביז יעצט האט אזא אקציע נישט אנגעהויבען, וועלכע עס איז געזעלשאפט, דארף עס דער יעצט געשאפענער רעטונג'ס-קאמיטעט ביי דער גמינע איבערנעמען די איניציאטיוו אין דעם ענין און רופען בעראטונגען פון אלע מאסגעבענדע פאקטארען פון דער קהלה און פון דער געזעלשאפט און צו טראכטען וועגען די מיטלען און וועגען, וואס מוזען בענוצט ווערען אום צו ראטעווען די ליידענדע, שטיצען די געפאלענע און העלפען די הונגעריגע. דערצו איז נויטיג די הילף פון דער גאנצער געזעלשאפט. מיר האפען, אז דאס אלטע יודישע געפיהל פון אחוות וועט דערוואכען און מיט'ן רוף „גיט דעם הונגעריגען ברויט“, וועט די אקציע מיט ערפאלג ווערען דורכגעפיהרט.

ס—י.

יקיר ווארשאווסקי.

די צוריקגעקומענע.

(ספעציעל פאר'ן „ראדאמער קעלצער לעבען“).

זיי קומען צוריק ענטוישטע, צובראכענע, פערביטערטע, מיט שוים פאר'ן מויל און גאל אויף די ליפען. ארץ-ישראל האט זיי אבגענארט, שרעקליך אבגענארט, און, ווי יונגע קינד, וואס איז געפאלען איבער א שטיין, לאזט אויס דעם כעס און שלאגט דעם שטיין – אזוי טראגען זיי אריבער זייער צארן צו ארץ-ישראל, צו די ציוניסטען, צום „קרן היסוד“, צו דער „קרן קימת“-פישקע, צום פאלעסטינא-אמט און צום כלל-ישראל. זיי רעדען מיט ביטערניש און שיטען פעך און שוועבעל אויף אלץ און אלעמען, וואס האט עפעס א שייכות צו א"י.

ווי די גיפטיגע שלאנגען דרעהען זיי זיך ארום צווישען עולם. ווי מען זיהט זיי נישט, דארטען וואקסען זיי אויס. וואו א רעדעל מענשען, שטעקן זיי אריין זייער נאז און שיטען אויס זייער תורה. וואו אנ'עדה יודען, זאגען זיי אריין זייער ווארט. צו ערשט א שטעכווערטעל, א בעמערקונג, עפעס א צווייזייטיג ווארט, אנ'אבגעהאקטע פראזע, מיט א בטול-שמייכעלע אויף די ליפען און א יראת-שמים וואונק מיט אנ'אויגעל. און ווען דער עולם ווערט אויפמערקזאם אויף איהם, ווערט שטיל און ווארט, פיהלט ער באלד, אז ער האט פאר זיך א דאנקבאר פעלד און ס'הויבען זיך אן צו שיטען די שטעכווערטלעך, ווי גיפטיגע פיילען, אויף דעם חשבון פון די ציוניסטען און ארץ-ישראל, מיט דער לאנגער טיראדע:

— גנבים, אלץ גנב'עט. פאר אונזערע גראשענ'ט בויט זיך דער און יענער פאלאצען. די בעאמטע טהון גארנישט, נאר פוצען זיך די נעגעל און ראמאנסירען מיט די מיידלעך, די מאשיניסטינ'ס. מען איז נישט פרום. חילול השבת, מאכלי טרפות, אנ'אויסגעלאסען לעבען פון די חלוצים מיט די חלוצות. אומעטום בלויז ליטוואקעס, שלעכטע מענשען. די ערגסטע פון דער וועלט, אהן א טראפען רחמנות אין הארצען. מען שטארבט פון הונגער. אלץ לויפט צוריק, און די וואס קומען נישט, איז ווייל זיי האבען נישט אויף הוצאות הדרך. ס'איז אנ'ארץ אוכלת יושביה. מען ווערט קרעציג און בלינד (מיט א פאר יאהר צוריק האט מען נאך צוגעגעבען, אז ס'איז נישטא קיין יער הערצל) און אזוי ווייטער און ווייטער.

און דאס אלצס ווערט אילוסטרירט מיט ביישפילען פון דעם און פון יענעם, פון בעקאנטע און קרובים, און אזוי פערשפרייט זיך דער גיפט און פערסמ'ט די לופט ארום.

יא, זיי זענען שרעקליך ענטוישט, די געוועלבלעך-און שטעטעלעך יודען פון כמשייטש און לוטומאוו, פון דווארט און דרילטש. די יונגע לייטלעך, וואס זענען אראב פון די קעכט, די לעדיגגעהער אהן פאך-קענטניש, די בחורימלעך פון 21 יאהר, די קאנדידאטען

בעגלייט געווארען ביז אונטער'ן שטאדט בוענאס איירעס, ביז דארט איז אויך מיסטער פיליפ מיטגעפאהרען. ער האט אפילו פראפאנירט, זיי אפצושטעלען ביז צום פארט, נאר מענדעלי האט דווקא געוואלט זיך דורכשפאצירען איבער דער שטאדט און זעהן, וואס עס טוט זיך דא.

געגען אזא ווילען האט זיך פיליפ נישט געקענט געגענשטעלען און דערום, פאר'ן שטאט, האט זיך דער אויטא געמוזט אפשטעלען, כדי ס'זאל זיך נישט ווארפען אין די אויגען, פון וואנען מענדעלי קימט, וואס ס'האט איהם נישט געטויגט צום עסק.

איז מענדעלי מיט זיינע פארשוינען אויסגעשטיגען, דער אויטא האט זיך צוריקגעדרעהט, אוועקגעטראגען מיסטער פיליפ מיט זיין כנופיא אין זייער נעסט אריין און מענדעלי מיט זיין שטאב האבען זיך געלאזען איבער דער שטאדט און פערקליבען זיך אין א יודישען ישוב.

געגאנגען זענען זיי מיט אויסגערעכענטע שריט, קיינער זאל נישט בעמערקען, פון וועלכער ריכטונג זיי זענען אנגעקומען. זיי זענען אריינגעפאלען אין יודישען קווארטאל אומגעריכט, ווי פון הימעל אראפ, און יעדער האט געמיינט, אז דאס זענען געוויס עמיגראנטען.

מענדעלי בעקענט זיך מיט לאנדסלייט.

די ערשטע סטאנציע, וואו מענדעלי מיט זיינע בעגלייטער האבען זיך אבגעשטעלט, איז געווען דאס גרויסע, ליכטיגע הויז פון בוענאס-איירעס'ער הכנסת אורחים.

געגאנגען אהין זענען זיי מיט א כיון, כדי צו בעקענען זיך דארט מיט א סך יודען, וואס איז טאקי פאר זיי שפעטער זעהר געוואונשען געווען.

דארט האט מען זיך מיט זיי פעראינטערעסירט. א דאנק זייער בעשיידענער האלטונג, האבען זיי צו זיך ארויסגערופען א סימפאטישע אנערקענונג ביי די אלע, וואס האבען זיך צוזאמען געטראפען אין הכנסת אורחים, כדי צו בעזארגען מיט וואסערע ס'איז הילף די ניי-אנגעקומענע עמיגראנטען.

„שלום-עליכם'ס“ זענען זיי דערלאנגט געווארען אהן א שיעור. יעדערער פון די פערזאמעלטע און כלל-טוער האט זיי מקרב געווען און צופרידענע, זאטע שמייכעלעך האבען זיך געשאטען פון די אלטע איינגעזעסענע איינוואנדערער אין בוענאס איירעס, מיט א ווארימען קבלת פנים:

— א, פון וואנען קומט א יוד? –

מענדעלי האט אלע גוט אבסערווירט; צווישען אלע געזיכטער, וואס האבען זיך זעהר איבערגעוואנדערט מיט דער ארט קליידונג, אויסזעהן און אפילו מיט'ן אקצענט פון יודיש רעדען, וואס איז געווען פערבראקט מיט א סך שפאנישע אויסדריקען, האט דאך מענדעלי ארויסגעזעהן די טיפישע יודען פון קליינעם שטעטיל; ער האט זיי אנערקענט לויט זייער בענעהמונג און ווארימער התקרבות, וואס נאר א יוד פון דער אלטער היים קען עס ארויסווייזען.

(פארטזעצונג קומט)

קיין אמעריקא, וואס דזשאנסאנס ב"ל האט זיי נעבעך אבגעהאקט דעם וועג אין דער דאלארען־מדינה, די ענטלאפענע פאר גראבסקיס עגלה, די מערציג און פינפציג יעהריגע יודען, וואס האבען קוים געהאט אויף הוצאות הדרך און איבערגעלאזט אין דער היים גרויסע משפחות, לעהרער און טאטעס קינדער און, צו אונזער שאנד, אויך אנזעצערס און באנקראטניקעס... און זיי זענען פערביטערט. מען האט זיי דארט אין א"י. נישט געזעצט אויף דער יום טוב'דיגער פאליצע; מען האט זיי נישט מקבל פנים געווען בתופים ובמחולות. מען האט זיך מיט זיי נישט געצאצקעט. נישט געוואלט געבען קיין הלואה'לע. די „גאזאז"־געוועלבלעך האבען נישט געטראגען, די רעסטאראציעס און אכסניות'לעך האבען נישט געקלעקט אויף פרנסה. פון ציגעל־טראגען און זיפזיף־פיהרען האט מען נישט געקענט שיקען קיין געלד צו ווייב און קינד; פאר פקידים האט מען זיי נישט געוואלט צו נעמען. מען האט געמוזט שווער און ביטער ארבייטען אויף א שטיקעל ברויט אין בעת מעשה דערמאנט מען זיך אן די גוטע צייטען פון דערהיים (פונקט רינסמאל פערגעסט מען אן גראבסקי'ן) אן זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים און דעריבער — נתנה ראש ונשובה מצרימה!

זיי פיהלען זיך געקרענקט אין די טיפסטע הייליגקייטען. א קלייניגקייט עפעס! זיי זענען דאך געפאהרען קיין ארץ ישראל. געטהון די ציוניסטען און כלל ישראל א גרויסע טובה, געבראכט א גרויסען קרבן, זיך געלאזט איבעררעדען און הייליג געגלויבט אן אלעם, וואס די ציוניסטישע רעדנערס רעדען און די צייטונגען שרייבען (און בעת מעשה פערגעסט מען, אז אין דערהיים האט מען געשאלטען די זעלבע ציוניסטען און די פאלעסטינא אמטען, וואס מאכען שוועריגקייטען ביים פאהרען און ווילען נישט געבען קיין סערטיפיקאטען איז נעבעך געפאלען אלס קרבן פאר זייער נאאיוו גלויבען.

און — מערקווירדיג. ביז זיי אלע איז עפעס שפה אחת ודברים אחדים. גלייך פארן צוריקפארן זענען זיי זיך צונויפגעקומען אויף אן'אסיפה און אנגענומען החלטות. אזוי אין. אזוי צו טענה'ען. איין לשון, איין שפראך. מענשען, וואס זענען גאנץ ווייט פון זיין צדיקים, געפינען פלוצלינג, אז אין א"י איז מען נישט פרום. טויגעניכטסען פון דער היים ווערען מיט א'מאל אזעלכע גרויסע מבינים אויף אלעס. האבען גרויסע ידיעות אין פאליטישע עקאנאמיע, אין פאליטיק אין קאלאניזאציע, גלייך זיי וואלטען זיך מיט די אלע זאכען אבגעגעבען כל ימיהם.

אבער — מיר וועלען זיי, די מרגלים, נישט בעצאהלען מידה כנגד מידה. מיר וועלען זיך און זיי נישט נוקם זיין. מיר האבען פאר זיי בלויז רחמנות. תיסרם רעתם. זייער טהאט וועט זיך אן זיי נוקם זיין. אין א צייט ארום וועלען זיי זיך ארומזעהן, אז דער סיר־הבשר איז שוין לאנג אויסגעטרוקנט, אז פון „זכרנו את הדגה" איז שוין קיין זכר נישט געבליבען און פאר שטעקעלעך־און געוועלבלעך פרנסות איז שוין אויך אין דער היים נישטא קיין פלאץ און זיי וועלען ווייטער — אבקלאפען די שוועלען פון די פאלעסטינע־אמטען און מיט תחנונים ווייטער בעטען סערטיפיקאטען.

אבער ווארנען מוזען מיר די פרישע מחנות קאנדידאטען, וואס רייסען זיך ווייטער קיין א"י, זיי זאלען וויסען, אז ס'איז נישטא עפעס אן'ארגאניזאציע, א „פאדריאדטשיק", וואס האט זיך אונטערגענומען צו־צוטראגען ארץ־ישראל אונטער דער נאז, בעזעצען יודען „תחת גפנו ותחת תאנתו" אין דעם „ארץ זבת חלב ודבש", און אויב דאס איז נישט געשעהן, איז קודם כל שולדיג אט דער אונטערנעמער. ניין, יודען, דא איז נישטא קיין „להם ולא לו". מיר אלע זענען פעראנטווארטליך פאר דער ארבייט. ארץ ישראל איז טאקע א מקלט בטוח, אבער נישט קיין עיר מקלט. מיר ווילען טאקע, אז וואס מעהר יודען זאלען זיך דארט בעזעצען, אבער נישט די גראבסקי־און דזשאנסאן יודען. ארץ־ישראל איז נאך נישט די גאלדענע מדינה. מיר ברויכען פארלויפיג נאר חלוצים, חלוצים מיט גייסט און גרייטקייט אויף קרבנות, קרבנות פון שווייס און אויך בלוט, חלוצים, וואס פערברענען אלע בריקען הינטער זיך און אויך חלוצים פון קאפיטאל, וואס זענען בעריט איינצושטעלען זייערע פערמעגענס. די ערשטע פערמאגען מיר, די צווייטע וועהר ווייניג. דעריבער מוזען מיר האבען פאלק'ס־קאפיטאלען אין געשטאלט פון „קרן היסוד" און „קרן קימת". א פאלק האט נישט קיין מורא פאר איינשטעלען. א פאלק שטעלט איין דאס בעסטע, גיט אוועק דאס בלוט פון זיינע קינדער פאר'ן גליק פון לאנד. אבער די שטעקעלעך יודען מיט די ווינד־און־לופט פרנסות זענען נישט קיין מאטעריאל אויפצובויען א לאנד, און די יונגע לייט, די טאטענ'ס קינדער, אמעריקאנער קאנדידאטען, זענען נישט קיין חלוצים. ארץ־ישראל איז אונזער לעצטע רעטונג, וואס איז אונז געבליבען, די לעצטע האפנונג, דער קודש־קדשים פון אלע אונזערע חלומות.

וזר לא יבוא אל הקודש...

כ'ביז א מענש א גרויסער בעל־רחמנות, און וואס איך טהו איז אלץ פאר ארימע לייט.

(מאנאלאג פון א ראדאמער מאסקע).

אזוי ווי דער ווינטער קומט אן הויב איך אן צו גיין אויף בעלער און הער נישט אויף ביז א שטיק נאך שבועות. וואו א באל — קענט איהר מיך טרעפען, וואו א פערוויילונג — בין איך דא. הויפטזעכליך, וואו ס'איז פערבונדען מיט א טענצל. נישט דערפאר ווייל איך בין אזא שטארקער טענצער, כ'מוז אייך אויסזאגען דעם אמת, אז כ'קען קיין פוס אפילו נישט שטעלען ריכטיג, און נישט דערפאר וואס די בעלער געפעלען מיר אזוי שטארק, כ'מוז אייך ווידער אויסזאגען נאך אן'אמת, איך האס די בעלער, דאס אנלויפעניש פון אן'ערב־רב פובליקום, די אויסשטעלונג פון די פערשידענע מינים בעשעפענישען פון זיין ליבען נאמענס זשאלאגישען פארק — ווי דעם טויט. נור וואס זאל איך טון, וואס קען איך טון, אז מיין הארץ ווערט צוגאנגען ווי פוטער אויף די זוהן, ווען איך זעה ארימע לייט און איך ווייס, אז איך קען זיי העלפען, גיי איך זיי טאקי העלפען. טאנץ איך באדאי, ווען כ'קען גארנישט די מלאכה. זינג איך, ווען כ'קען גארנישט זינגען, און לאנגווייל זיך אויף די לאנגע פערוויילונגען. ווען אויך אפילו מיר ווערט די גרינגע גאל צון זיי.

אלץ פאר ארימע לייט!

און נישט נור איך אליין מאנק. מילא, איך א מאנספערשוין, לייד איך א ביסעל א סוף, דערויף זענען דאך מיר מאנכלייט בעשאפען געווארען צו ליידען. ווארום אויב נישט דאס, וואס פאר א רעכט האבען מיר גאר צו לעבען אויף דער וועלט. כ'מיין טאקע אויף אן'אמת. די וועלט איז דאך בעשאפען געווארען נישט פאר אונז, נור פאר די מענשעלעך, מיט די אפגעפארבטע פנימלעך מיט די פאמאדע־רויטע ליפעלעך, מיט די פודער־ווייסע דריי־ענדע נעזלעך. פאר זיי איז דאך די וועלט און מיר — מיר זענען פאראבקעס. מיר דארפען ארבייטען שווער און ביטער, פערשאפען די טשעקלעך און עס געבען זיי, די איידעלע מענשלעך, אז זיי זאלען זיי שפענדען ווי זיי פערשטיין. פאר אונז דארף זיין שטענדיג שווערע ארבעט, פאר זיי — א לייכט לעבען.

נו, מילא, וויל איך זאגען, אז אזוי ווי עס האלט אבער פאר ארימע לייט, איז נישט נור איך, וואס מוטשע זיך פאר זיי אויף די בעלער און פערוויילונגען, נור אויך מיין ווייב מוטשעט זיך געבעך. אויך זי גייט אויף די בעלער, אויך זי לערנט זיך ערשט דארט שטעלען א פוס. נור וואס זאל זי נעבעך טוהן, אז דאס הארץ איז אזוי ווייך ווי אייז, וואס צוגייט פון די ערשטע זוהן־שטראהלען. קומט צו איהר צו א בחור טאנצען — טאנצט זי. עס איז פשוט א צער צוצוזעהן, ווי זי האלט זיך אן אין דעם בחור, ווי זי נעמט איהם ארום, כדי זי זאל נישט פאלען, אז עס רייסט מיך ביים הארצען, איהר מעגט מיר גלויבען... אבער, גיי העלף דיר, עס איז דאך פאר ארימע לייט.

אכט קינדערלעך האב איך, 4 יונגלעך און 4 מיידלעך, מוטשען זיי זיך אויך. די יונגלעך כאפען מיידלעך און די מיידלעך ווערען געכאפט פון יונגלעך און מען טאנצט.

און אלץ לשם מצוה, פאר ארימע לייט.

ווי עס ברעכט אויס דער טאג הויבט זיך אן דאס שפיל.

אין דער פריה: בילעטען פון „בר־כוכבא".

מיטאג צייט: פון „בכבי"

דער „קאָזשעניצער" און דער „דופס"

פון משה פיינקינד

אז דער „קאָזשעניצער" איז געווען שטאַרק אָנגענומען ביי די פּוילישע מאַגנאַטען, פירשטען און גרויסע פריצים, דאָס איז דאָך אַ דבר ידועה.

ס׳איז אויך באַקאַנט, אז זיי אַלע פלעגען זיך מיט׳ן „קאָזשעניצער" ז"ל משאל עצה זיין אין אַלע ענינים, וואָס זענען נוגע זייער פאַמיליען לעבען, זייערע געשעפטען א. ד. ג.

און אז דער קינדערלאָזער „דופּוס", דער פירשט אַדאַם טשאַרטאָריסקי פון פּילעוו איז ביים „קאָזשעניצער" געהאָלפען געוואָרען און אַ זוהן געבראַכט אויף דער וועלט, פון דעם האָט אפילו די גאַנצע פּריצישע וועלט גוט געוואוסט, דער פירשט האָט דערפון אויך קיין סוד נישט געמאַכט און אַליין דאָס דערצעהלט.

די מעשה איז געווען אַזוי:

איינמאָל האָט דער אַלטער „דופּס" טשאַרטאָריסקי שטאַרק זיך מצער געווען פאַר׳ן „קאָזשעניצער", אז ער ווערט פון טאָג צו טאָג עלטער און שוואַכער און קיין קינד האָט ער נישט, צוליב וואָס זיין גאַנץ לעבען און פערמעגען איז איהם נישט ניחה. ער האָט דורכאויס געוואָלט פאַר יעדען פרייז אַ קינד האָבען. און ביים „קאָזשעניצער" האָט ער געזוכט די הילף. דער פירשט האָט נישט דורכגעלאָזט קיין איין געלעגענהייט, אַז ער זאָל זיך נישט מוכיר זיין ביים „קעזשעניצער", אויפ׳ן אויער איהם איינרוימען זיין בקשה און אַ פדיון געבען...

דער „קאָזשעניצער" האָט ענדליך מסכים געווען צו דער בקשה פון דעם אַלטען „דופּס" און מיט נרויס עקסטאז האָט ער אַ געשריי געגעבען „רבונו של העולם, פאָטער טייערער, דו האָסט אזוי פיל גוים אויף דער וועלט, זאָל נאָך איינער זיין!...

און גאָט האָט טאַקע דערהערט דעם קאָזשעניצער׳ס תפלה, צדיק גוזר והקב"ה מקיים, דער צדיק הייסט און דער רבונו של העולם האָט טאַקע איהם געפאָלגט און דער דופס איז דערפרעהט געוואָרען אויף דער עלטער מיט אַ בן זכר...

* * *

פון דעם מופת פון „קאָזשעניצער" צדיק האָט דער פירשט דערצעהלט זיינעם אַ ברודער און יענער האָט איהם שטאַרק אויסגעלאַכט.

דער דאָזיגער אפּיקורס האָט זיך ענטשלאָסען דעם „קאָזשעניצער" אָפּצונאַרען, איז ער ספּעציעל דערצו געפאָהרען קיין קאָזשעניץ...

קומענדיג דאָרט אַהין, האָט ער זיך געמאָלדען צום רבי׳ן, און פאַר איהם זיך שטאַרק בעקלאָגט, אַז ער האָט אין דער היים אַ זוהן, אַ חולה מסוכן, און אַלע דאָקטוירים האָבען איהם שוין אויסגעגעבען, און געבעטען ביים רבי׳ן אַ סגולה פאַר זיין קראַנקען זוהן. אין דער אמת׳ן איז זיין זוהן קיינמאָל נישט קראַנק געווען און גראָד איז ער אויך געווען פולקאָם געזונד און געהיליט...

אָבער באַלד ווי דער „דופס" האָט געענדיגט זיינע ווערטער האָט דער „קאָזשעניצער" איהם גע׳עצה׳ט, אַז ער זאָל וואָס שנעלער זיך צואיילען אַהיים כדי ער זאָל נאָך בעווייזען זיך צו זעהען מיט זיין זוהן פאַר׳ן טויט און גלייכצייטיג האָט דער „קאָזשעניצער" געגעבען זיין ממש אַ וואונק אַז ער זאָל דעם דאָזיגען פריץ שוין הייסען גיין.

דער „דכוס", וועלכער איז געקומען קיין קאָזשעניץ מיט דער כוונה דעם רבי׳ן אויפצולאַכען, האָט זיך וועניג וואָס געמאַכט פון זיינע רייד און וויסענדיג, אַז זיין זוהן איז פאָלקאָם געזונד, איז ער צו דער גאַנצער מעשה געווען גאַנץ גלייכגילטיג.

* * *

פאָהרענדיג אהיים, האָט זיך דער „דוכס" צו זיין גרויסער פערוואונדערונג דערוואוסט אויפ׳ן וועג פון זיינע מענשען, וועלכע זענען ספּעציעל ארויסגעפאָהרען איהם אויפזוכען, אַז דער זוהן איז שטערבליך קראַנק און ראַנגעלט זיך מיט׳ן טויט, אַלע רעטונג׳ס מיטלען, וועלכע זענען ביז איצט אָנגעווענדעט געוואָרען, העלפען גאָרנישט און דער זוהן וויל זיך נאָך זעהען מיט׳ן פאָטער פאַר׳ן טויט...

דער פרייגעזאָגענער מאַגנאַט, וואָס האָט אזוי אָפּגעשפּאָט פון קאָזשעניצער, האָט דערוויסענדיג זיך פון דעם דאָזיגען אומגליק, פערלוירען דעם קאָפּ. קומענדיג א היים, האָט ער ווירקליך בעטראָפען זיין טייערען זוהן ראַנגלען זיך מיט׳ן טויט...

ער האָט באַלד נעהייסען פערקערעווען דעם וואָליאַנט צוריק קיין קאָזשעניץ און ווי א פייל פון בויגען, אַזוי האָט ער געיאָגט די פערד, כדי וואָס געשווינדער צו קומען צום רבי׳ן און איהם מפייס זיין פאַר דער בעליידיגונג און אויסלאַכען.

און ווי ער האָט דעם „קאָזשעניצער" צדיק דאָס מאָהל דערזעהען, איז ער געפאַלען דעם רבין צו די פיס, געוויינט און ספּאַזמירט, חרטה געהאַט אויף זיינע רייד, געבעטען דעם רבין, אַז ער זאָל איהם מוחל זיין און פאַר זיין זוהן גאָט בעטען, אַז ער זאָל בלייבען לעבען.

דער „קאָזשעניצער" האָט זיך פון דעם דערשלאָגענעם דופס נישט לאַנג געלאָזט בעטען; ער האָט אויס זיין נרויס בעשיידענהייט און ענוות איהם אַלץ מוחל געווען און געבענשט זיין זוהן מיט א רפואה שלמה, און גאָט האָט טאַקע איהם דערהערט. צדיק גוזר והקב"ה מקיים, האָט דער קדוש געזאָגט, און געהייסען דעם פירשט אַ היימפאָרען; זיין זוהן ווערט געזונד ווערען.

און ווידער איז געפאַלען דעם פוילישער מאגנאַט צו די פיס פון „קאָזשעניצער" און מיט טרעהרען אין די אויגען איהם צוגעשוואוירען דעם דאָזיגען חסד, וואָס דער „קאָזשעניצער" האָט מיט איהם געטון, נישט צו פערגעסען זיין גאַנץ לעבען.

קומענדיג א היים, האָט ער שוין געטראָפען זיין זוהן אין אַ פיל בעסערען צושטאַנד, די געפאַהר איז שוין געווען פערביי...

פון דעמאָלט אָן איז אויך דער דאָזיגער „דופס" געוואָרען א „קאָזשעניצער" חסיד, פערבראַכט ביים רבי׳ן געשיקט איהם „כבוד יום טוב" און אַנדערע מתנות; ער האָט אויך גלייכצייטיג זעהר פיל גוטס געטון פאַר יודען, געהאַנדעלט מיט זיי, געשעפטען געפיהרט און די „פאַכט" יודען איבערגעגעבען אויף לייכטע בעדינגונגען. דער „קאָזשעניצער" איז ביי איהם געוואָרען די געהייליגטסטע פערזאָהן, אָהן וועלכען ער פלעגט מעהר קיין זאַך נישט טון אָדער אונטערנעהמען, אַז ער זאָל זיך נישט פריהער בעראַטען מיט׳ן „קאָזשעניצער" און פון איהם זיין הסכמה האָבען...

אין אָווענט: פאַר „חנוך ילדים".

אזוי דרייט זיך אַוועק אַ טאָג און אַ וי איז אויף צומאָרגענס.

לעצטענ׳ט האָב איך זיך אַרומגעזען, אַז עס איז נישט גוט. מילא געלד פאַר די בילעטען? איך גיב מיט דער ברייטער האַנד; מיינע פיס צו טענצען? — איך שענק אַוועק מיינע פיס אַ מתנה פאַר׳ן כלל ישראל. מיין ווייב און מיינע קינדער — אויך. אָבער וואָס טוט מען, אַז איך קען דאָס אַלץ נישט געדענקען, אַז אָדער איך זאָל זיך פערנעמען מיט די בילעטען אַליין און ארויס פון מיינע געשעפטען, אָדער איך זאָל נעמען חלילה די בילעטען און ארויסוואַרפען...

בין איך געגאַנגען און האָב מיר צוגענומען אַ... סעקרעטאַר.

ווען עס קומט שבת צו־נאַכט׳ס שטעלט ער זיך אַוועק און רופט אויס:

הער בעל רחמנות געהט טאַנצען צו „בר כוכבה" צו „מכבי" און צו די „חשמנאי".

פוצען מיר זיך אויס אין עסיג און אין האָניג און מיר לאָזען זיך אַוועק צו טאַנצען פאַר אָרימע לייט.

מיר געהען אַוועק און מיר טאַנצען אַלץ הייסט טאַנצען! מיר שפּרינגען, האָפּקען, מאַכען זיך פריילייך יאָבי די אָרימע לייט זאָלען האָבען.

וואָרום באמת געזאָגט, דאַרף איך דען דאָס? איז מיר דען אינטערעסאַנט צו נעמען אַ יונג שעהן מיידעל און מיט איהר צו טאַנצען? וואָרום וואָס האָט מען דערפון, איז דען נישט בעסער ווען מען טוט אַ רעכטע זאַך: מע. זאָגט אַ פּאָר קאַפּיטלעך תהילים און אַזוי ווייטער. געוויס. אָבער אַז דאָס האַרץ איז ווייך ווי פּוטער און עס ווילט זיך העלפען די אָרימע לייט. און דאָס זעלבע איז אויך מיט מיין ווייב און מיינע קינדער. דאָס גאַנצע ביסעל נחת איז נור, וואָס מען האָט אַ כך בילעטען און האָט יעדער איינער געהט אויף אַן אַנדער׳ן פּלאַץ. נישט אזוי?

האָב איך צו קיינעם קיין טענות נישט.

נור די אָרימע לייט, זענען זיי כאָטש דאַנקבאַר? ניין! אַלץ איז זיי ווייניג.

הערט אַ מעשה:

אַזוי ווי איך געה אַזוי א־ן ס פאַריגען שבת צו־נאַכט׳ס אַכט פריה פון מאַסקען באַל אין „ראַזמאַיטאָשטשי" און וויל זיך ארייננזעצען אין מיין אויטאָ צו פאָהרען אַהיים, מיד, אויסגעמאַטערט פון דעם פערווייַלען זיך פאַר די אָרימע לייט, קומט צו מיר א יונג זעהר דערשלאָגען און ציטעריט אין גאַנצען

— גיט מיר אַ פּאָר גראָשען, איך וויל קויפען אַ שטיקעל ברויט פאַר מיינע קינדער און כ׳האָב נישט קיין

וואס הערט זיך אין ראדאם.

אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון דער קהלה וועגען רעטונג'ס-קאמיטעט.

דער מאגיסטראט גיעט דעם רעטונג'ס-קאמיטעט אנ'הלואה 5000 זל. — 200 טאן קוילען פאר א מינימאלען פרייז בעקומט דער רעטונג'ס-קאמיטעט, כדי עס פונאנדערטהיילען צווישען דער ארימער יודישער בעפעלקערונג — 8000 זלאט. א וואך ברויך האבען דער קאמיטעט אויף טהיילען פראדוקטען.

פאריגען שבת-בו-נאכט איז דער קהלה ראט ספעציעל צונויפגערופען געווארען אויף א זיצונג מיט'ן צוועק אומצוזערען די ברענענדע פראגען אין צוזאמענהאנג מיט'ן שאפען דעם רעטונג'ס-קאמיטעט. דער פרעזעס פון דער גמינע-פערוואלטונג ה' קעניגסבערג גיט אן א בעריכט וועגען דער רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע און נויטבעדערפטיגע און ווייזט אן א ציפער פון 600 פערזאהן, וואס האבען זיך שוין פעריעסטרירט ביים רעטונג'ס-קאמיטעט. ה' קעניגסבערג פערזיכערט, אז ס'איז פאראויסצוזעהן א צאהל פון 1000 פערעיעסטרירטע פאמיליעס. ער גיט איבער, אז לויט די פינאנסיעלע מעגליכקייטען האט דער קאמיטעט פעסטגעשטעלט צו געבען יעדער פאמיליע ביז 8 זל. א וואך. ה' קעניגסבערג ווייזט אן אויף די גרויסע אויפגאבען, וועלכע דער קאמיטעט האט אויף זיך גענומען און שטרייכט אונטער די וויכטיגקייט, דאס די גאנצע שטאדט ברויך זיך מיט דער הילפס-אקציע סעראינטערעסירען און זעהן מיטצווירקען צו שאפען די ריעזיגע סומעס געלד, וואס זענען נויטיג צו דעם צוועק. דער ה' ק. גיט איבער, אז דער רעטונגס קאמיטעט האט בעקימען ארויסגעבארגט אנ'הלואה פון 5000 זל. אויפן חשבון פון עטאט. און האט אויך א צוזאג צו בעקומען 2000 זל. פון ארבייט'ס מיניסטעריום דורכן ה' וואיעוואדא אין קעלץ.

אין ווייטערדיגען בעריכט פון ה' קעניגסבערג ווערט איבערגעגעבען, דאס א דאנק די השתדלות פון קאמיטעט ביים ה' וואיעוואדא אין קעלץ איז געלונגען צובעקומען 200 טאן קוילען פאר א מינימאלע פרייז, כדי דאס אומזיסט פונאנדערצוטהיילען צווישען דער יודישער ארימער בעפעלקערונג, ס'איז פארגעזעהן אויף יעדער פאמיליע בערך 2—3 קערץ קוילען.

ה' שמואל קארמאן טראגט אריין א פארשלאג, וועלכעס פאדערט אויף דער גמינע-פערוואלטונג און דעם ראט צו זאמלען נדבות, צווישען די מעהר פערמעגליכע, פארן קאמיטעט. זיין פארשלאג ווערט איינשטימיג אנגענומען.

דער פרעזעס, ה' פרענקעל, ערקלערט אז די יודישע ראטמענער וועלען זיך בעמיהען אין שטאדט-ראט אז די הלואה פון מאגיסטראט אין דער סומע פון 5000 זל. זאל אנולירט ווערען און געגעבען ווערען אין דער פארם אלס געלד-שטיצע מצד דעם מאגיסטראט.

ה' קעניגסבערג זאגט, מ'דארף לייגען אכט, אז פון דער שטיצע, וואס דאס מאגיסטראט טהיילט ארבייטסלאזע, זאלען געניסען מעהר יודען, ווי ביז איצט. א חוץ דעם טראגט ער אריין א פארשלאג, אז דער מאגיסטראט זאל בעשטימען פראפארציאנעל א געוויסען אבצאהל פון עלעקטערישען בענוץ לטובת דער רעטונג'ס-אקציע, וועגען דעם ברויכען אינטערווענירען די יודישע ראטמענער. די רעטונגס-אקציע, ערקלערט ה' קעניגסבערג, איז פערבונדען מיט אומגעהויערע אנשטרענגונגען און מ'ברויך זעהן, נישט צובלייבען שטעהן אין מיטען. עס איז דא א סך, וואס ווילען נישט נעמען קיין פראדוקטען, פאר זיי מוז געשאפען ווערען א הילפ'ס-פאנד, אין דער פארם פון א גמילת חסד-קאסע.

ה' וויינטרויב גיט-צו, דאס דער שטייער-אבצאהל פון עלעקטרישען בענוץ ברויך דירעקט גערעכענט ווערען פראפארציאנעל לויט דעם סכום פון די יודישע פערברויכער.

אויף דער אנפראגע פון ה' אדלער צי די יודישע ראטמענער האבען עפיס געטוהן, כדי צו דער קאנאליזאציע-ארבייט זאלען צוגענומען ווערען מעהר יודען, ענטפערט דער פרעזעס ה' פרענקעל, אז סארלויפיג ארבייטען ביי דער „אולען" נאר 11 יודען. און אזוי ווי עס ברויכען צוגענומען ווערען פרישע ארבייטער, ווסט מען פאדערען, אז ס'זאלען אויך אנגענומען ווערען מעהר יודישע ארבייטער.

ס'ווערט אייגשטימינג אנגענומען דער פארשלאג פון פערוואלטונג'ס-פרעזעס, ה' קעניגסבערג, צו אסעגנירען 250 זל. אויפ'ן חיבור „שלחן עורך" פון מורה הוראה ר' מענדיל וויינגארט און דערפאר אבקויפען א געוויסע צאהל עקזעמפלארען.

ה' שיינפעלד פרעגט דאס פרעזידיום, פאר וואס עס ווערט נישט רעאגירט אויף דעם, וואס א טהייל קהלה-פארשטעהער קומען שוין נישט א לענגערע צייט אויף קיין זיצונג. לויט'ן רעגולאמין, זאגט ער, דארפען אזעלכע אויסגעשלאסען ווערען און אויף זייערע ערטער דארפען אריינגעהן, די לויט דעם סדר, ארויסגעשטעלטע קאנדידאטען פון דער בעטרעפענדער וואהל-ליסטע. אויף דעם גיעט אנ'-ענטפער דער פרעזעס, ה' פרענקעל, וועלכער ערקלערט, אז טראץ דעם אלעם, וויל ער א טהייל פון די אפטאבוועזענדע קהלה-פארשטעהער נישט אויסשליסען, כדי מען זאל עס נישט אויסטייטשען פאר א נקמה-אקט. ה' פרענקעל גיעט איבער, אז ה' גאלדבלום האט שוין פערלאזט 10 זיצונגען און אינ'ם געשפרעך, וואס ער האט געהאט וועגען דעם מיט'ן ה' סטאראסטא, האט דער סטאראסטא געזאגט, אז דאס פרעזידיום האט רעכט איהם אויסצושליסען, און דאך וויל ער עס נישט טוהן, מ'זאל נישט זאגען, אז דאס איז א נקמה געגען דער פראקציע, אין וועלכער ה' גאלדבלום איז פערטרעטען.

צוליב דעם, וואס אויפ'ן טאג-ארדנונג שטעהען אנדערע פראגען, ווערט די פראגע אבגעלעגט אויף א צווייט מאהל.

עמלעצט ווערט געמאלדען, אז צווישען די פרייע פארשלאגען, איז אויך פארהאן א פארשלאג וועגען די מכירות וועלכע זענען אריינגעטראגען געווארען אין דער סטאראסטווא אויף דער גמינע. ה' פרענקעל ערקלערט אבער, אז צוליב די יום-טוב'דיגע שטימונג פון פורים, וויל ער די זאך אויף דער יעצטיגער זיצונג נישט בעריהרען.

פרוטה.

בין איך אנגעפאלען אויף איהם.

— וואס ווילט איהר נאך פון מיר? מיינע טאשען זענען פול מיט בילעטען פאר ארימע לייט, מיר טאנצען זיך טויט צוליב אייך, אלץ צוליב אייך און איצט נאך בעטען עקסטרא נדבות אויך! דאס הייסט א שנארערישע חוצפה. כ'לעבען אוועק פון מיר, כ'האב קיין געלד נישט.

איך בין גלייך אוועקגעפאהרען.

האט איהר שוין אזעלכעס געהערט? שטעלט אייך פאר: איידער איך בין אריין אין „ראזמאיטאשטשי", בין איך קודם כל דורכגעגאנגען די קאנט-אל אין די אבסערוואציע פון די ראדאמער „אינטעליגענטען", וועלכע האבען מיך בעטראכט, צי איך טראג א שטייפען קאלנער און געפרעסטע מאנזשעטען, איך האב ממש געהאט נסים מן השמים, וואס כ'האב גראד נישט געטראגען קיין ווייכען קאלנער. איך וואלט אנדערש שלעכט אבגעשניטען. כ'האב געזעהן ווי אונזערע פראפעסיאנעלע מאסקען-אינטעליגענטען האבען ארויסגעטעטען פון זאהל די יעצטיגע יונגעלייט, וואס זענען נישט געקומען מיט קיין געפרעסטע און שטייפע קאלנער. אז כ'בין א דורך בשלום די דאזיגע וואך-גרעניץ האבען מיך די רייצענדע מאסקעס ממש בדיל הדל געמאכט מיט זייערע סריטענזיעס „קופ מי באמבאניערקען" מילא איך בין דאך א יוד א בעל רחמניות און אזוי ווי כ'האב געוואוסט, אז דאס געלד געהט סיי ווי פאר ארימע לייט האב איך טאקי געהאלטען אין איין קויפען און איינהאנדלען זיסע מציאות. און איין וועג מיט זיי מהנה געווען אונזער שוועסטער חוה'ס מין. סאמער איז דאס נאך וועניג געווען האב איך אבגעהונגערט א גאנצע נאכט אויפ'ן מאסקען-באל, כ'האב ביים בופעט צעקנאקט א גאנצען 50-ער זלאט און בין א וועק א טוידט-הונגעריגער. אויף אוועקצוגעהן א זאטער האט מען געברויכט קרח'ס אוצר... אז עסען טארט און טשאסטעס, דארף מען גוט בעצאהלען, אז די ארימעלייט זאלען האבען ברויט. הכלל איך האב אלץ פערליב גענומען, כ'בין געקימען א זאטער אין אוועק פון מאסקען-באל א פוכאטניק און אלץ פאר די ארימעלייט און נאך דעם אלעם האב איך נאך נישט יוצא געווען.

וואס זאגט איהר צו אזא חוצפה?

א מאסקע.

אדוו. ה׳ מולער בעט מ׳זאל איהם בעפרייען אלס חיצע-פרעזעס פון דער פערוואלטונג אין דער יודישער קהלה.

ווי בעוואוסט, האט ה׳ קעסטענבערג איינגעגעבען א אנקלאגע אין לובלינער ארדוואקאטען קאמער אויף אדוו. ה׳ מולער, דאס ער זאל זיך האבען איינגעמישט, אז ער בעקעמפט איהם, קעסטענבערגען דערפאר, ווייל „ער טויג פאר די גויים טויג ער נישט פאר אונז" אין צוזאמענהאנג דערמיט זענען היינטיגע וואך גערופען געווארען אין אדוואקאטען צימער ביים היגען קרייז—געריכט די ה״ה לייביש מענדעל זילבערשטיין און מענדיל דאווידזאהן, דער לעצטער האט ערקלערט, דאס ה׳ מולער זאל איהם האבען אבגערעדט צו פעלשען א אקט, בכדי דערמיט קעסטענבערג׳ן צו-צוציהען צו קרימינעלער פעראנטווארטליכקייט, און פאר נישט וועלען אוצלכעס אויספיהרען איז ער בעזייטיגט געווארען דורכן ה׳ מוליער פון זיין פאסטען אין דער גמינע.

מ׳ט א מאנ שפעטער האט ה׳ מולער בעקומען פון די היגע אדוואקאטען א בריעף, אין וועלכען זיי לעגען איהם פאר, אז ער זאל זיך צוריקציהען פון זיין געזעלשאפטליכע ארבייט. אין רעזולטאט דערפון איז ה׳ מוליער איינגעקומען אין דער גמינע מיט א ביטע צו בעפרייען איהם פון זיין אמט אלס וויצע פרעזעס אין דער קהלה פערוואלטונג. לויט ווי מיר הערען, נעמט שוין ה׳ מולער נישט קיין אנטייל אין די לעצטע זיצונגען פון דער קהלה-פערוואלטונג.

ג. גזזעל. צו רעאגירען אויף דעם בעליידיגענדען אינצידענט, וואס האט פאסירט מיט מיר אויפ׳ן באל.

כ׳איז געווען 7 פריה, די מוזיק האט שוין נישט געשפילט. די גרעסטע טייל בעזוכער האבען געהאט שוין אנגענומען די מלבושים פון גארדעראב און געווען אנגעטוען — איז צו מיר — בשעת כ׳בין געשטאנען אויף דער שוועל צווישען די שאטניע און זאל—צוגעגאנגען דער ה׳ האראוויץ און אהן א שום פארוואס, ארא-גגעריסען פון מיר דאס היטעל און עס א שליידער געטוען אויף דער ערד. אז איך האב איהם אויפגעפאדערט פאר מענשען צו געבען א ערקלערונג, וועגען זיין נישט מאלעראנטען טהאט, האט ער זיך אויסגעדריקט, דאס ער איז מכלומר׳שט געווען אויפגערעגט און אז איך קען איהם דערפאר ארייןשטעקען א מעסער אין בויך, אדער, אז אין בעסטען פאל זאל איך מיך ווענדען אין גערימש.

איך פרעג דעריבער, צי קען טאלעירט ווערען אזא זאך און צי ברויכען נישט ביידע דערמאנטע געזעלשאפטען צוציהען דעם דערמאנטען פערזאהן צו געזעלשאפטליכע פעראנטווארטליכקייט און מאכען אזעלכע אומגעבעטענע ארדנער דעם גרעסטען פארוואורף פאר זייער אונטאקטישקייט און ברוטאלען בעגעהן זיך מיט די בעזוכער, וועלכע קומען און לאזען זיך קאסטען שיינע זלאטעס לטובת יודישע אינסטיטוציעס.

נישט קוקענדיג דערויף, וואס איך וועל זוכען א סאטיספאקציע אויף א אנדערען וועג, יעדאך בעט איך א אויפקלערונג פון די דערמאנטע געזעלטאפטען.

שמואל ראדאמסקי.

102—08

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

פרייטאג צו נאכט׳ס דעם 5/3 ד. י. אום האלב 8 א זייגער אווענד פינקטליך, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, א גרויסע ציוניסטישע פערזאמלונג

געווידמעט די פראגען פונ׳ם 2—טען ציוניסטישען אלפוילישען צוזאמענפאהר

מיט דיסקוסיעס. עס בעטייליגען זיך די ה״ה; יחיאל פרענקעל, ל. מילמאן, י. לעשץ, ו. האלצקענער און אנדערע, איינגאנג נאר פאר מיטגלידער. מ׳בעט צו קומען אומבעדינגט פינקטליך:

זונטאג דעם 7—טען מערץ

די וואהלען צים ציוניסטישען צוזאמענפאהר.

דעם 14–טען ד. ח. קומט פאר אין ווארשא דער 2 טער אלפוילישער ציוניסטישער צוזאמענפאהר. לויטן בעשלוס פון הויפט וואהל ביורא, קומען פאר די וואהלען דעם 7–טען ד. ח. זונטאג, די ראדאמער ציוניסטישע ארגאניזאציע וועהלט 4 דעלעגאטען. די אריינגעפאלסענע ליסטעס הענגען אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. שטים-רעכט האבען שוקלים, וואס האבען אויסגעקויפט א שקל פון יאהר תרפ״ה. —

ציוניסטישע יוגענד ארגאניזאציע „הרצליה"

בײ דער ציוניסטישער ארגאניזאציע לובלינער 25

אכטונג חברים-ות!

שבת דעם 6/9 ד. י. 3 אז. נ. מ. פינקטליך. קומט פאר א חברים פערזאמלונג אויף וועלכער עס וועלען רעפערירען חברים פונם ציוניסטישען קאמיטעט. חברים און סימפאטיקער קומט פינקטליך.

א בריעף אין רעדאקציע.

ג. ה׳ רעדאקטאר:

ערלויבט מיר אין אייער וו. צייטונג צו פערעפענטליכען פאלגענדע שורות:

איך ווענדע מיך צו די געזעלשאפטען „עזרה" און „בר-כוכבא" מיט פאלגענדע אנפראגען:

צי איז אויף דעם מאסקען-באל, וואס איז איינגעארדענט געווארען דעם פאריגען שבת-צו-נאכט, געדינגען געווארען ספעציעלע מענשען, אדער סתם בעשטימט קאנטראלערען, וואס זאלען אכט לעגען אויף דעם ארט קליידונג, ווי אויך סתם בעלייזיגען מענשען אן א פארוואס, אויב נישט, בעט איך די

ווילט איהר האבען די שענסטע און מאדערנסטע צימער?
איז נאר צו קויפען טאפעטען!
בײ דער בעקאנטער פירמא
ש. שטיינמאן
ראדאם, לובלינער 21
צו בעדייטענד ביליגע פרייזען.
אלס ספעציאליסט ווערען צימער-טאפעטירונגען אויסגעפערטיגט שנעל, לויט די נייסטע מאדע.

קויפט נישט ביי די גאנז קיין האבער!
פון די ערשטע קוועלע טשענסטאכאווער בלייזען
די בעסטע רעיעלסטע גאנגבארסטע עכטע קאלירען
אויף ביליגע קאנקורענץ פרייזען, קאנט איהר בעקומען נור ביי
ה׳ יוסף אקערמאן לובלינער 36
בעסטע און רעיעלסטע בעהאנדלונג און צוגענגליכע בעדינגונגען
קויפט נאר ביי יוסף אקערמאן לובלינער 36
אין הויף פארטער, רעכטס. —— קומט און איבערציינגט אייך.

Najbliższej rodzinie po zmarłym
b. p. Mojżeszu Salbe
serdeczne współczucie wyraża tą drogą.
Abram Melchior.

קעלצער אבטיילונג.

חיים זיעלאני.

מיט פעראייניגטע כחות.

(געווידמעט די רעטונג'ס-אקציעס).

אין משך פון דעם לאנגען, ביטערען גלות בכלל און די לעצטע טרויריגע מלחמה-יאהרען בפרט, געדענקען מיר אידען, פיעל רעטונגס-אקציעס, וועלכע זענען איינגעארדענט געווארען דורך געוויסע צדקה-חברות, אדער דורך פריוואטע פערזאנען, צוהעלפען: נשרפים, פאגראם-געליטענע, עמיגראנטען, — עפעס א יחסנים'דיגע משפחה, סתם פערזאנען א. ז. וו. א. ז. וו. אבער די אלע אויבענדערמאנטע אקציעס, וועלכע האבען שטענדיג בעקומען א ווארימער אונטערשטיצונג און א הייסען אבקלאנג מצד דער, כמעט גאנצער אידישער מאסע, האט נאר געהאט דעם צוועק, ווי כ'האב שוין אויבען אנגעוויזען, צו העלפען דעם יחיד, ווען אפילו נשרפים אדער פאגראם—געליטענע א. ז. וו. איז די הילף אויך נאר געווען פאר יחידים, אבער קיינמאל נישט פאר'ן כלל. גאנץ אנדערש זענען די איצטיגע רעטונגס-אקציעס וועלכע ווערען איינגעארדענט דורכ'ן כלל צו העלפען כמעט דעם גאנצען כלל. און אויב מ'רעדט, „פאר'ן כלל", מיינט מען געוויס אויך פאר אזעלכע, וואס האבען מיט זייער אייגען געלד געגעבען פאר די אלע צוועקען, אדער אפשר גאר אליין געווען די איניציאטארען פון אט די אלע רעטונגס-אקציעס און איצט זענען זיי פערוואנדעלט געווארען פון „נותנים" אויף „מקבלים" האבען נישט, חלילה, אויסגעטהון דאס שעם-היטעל און געווארען פראפעסיאנעלע שנארער, ניין! נאר בעטען עפעס א סומע, נישט בתור נדבה, נאר אין פארם פון א לאנגטערמיניגע, אהן פראצענטיגע הלואה, צוריק אויפצופרישען זייערע אויסגעליידיגטע געשעפטען, בכדי צו האבען פרנסה, זאל זיין בצער, אבי צו פערדינען אויפן שטיקעל ברויט, פאר די אויסגעהונגערטע קינדער. ער וועט די סומע אבגעבען, באלד ווען דער עקאנאמישער מצב וועט זיך א ביסעל אויסבעסערען, ער דארפט נאר א מאמענטאלע הילף אין פארם פון א גמילת-חסד.

ס'איז איבריג, גלויב איך, צו שילדערען דעם הערשענדע נ ו י ט צווישען די אידישע מאססען אהן אונטערשיד פון קלאס אדער פאך, די טעגליכע אידישע פרעסע האט שוין וועגען דעם פיעל געשריבען און שרייבט נאך עד היום, איבריגעס, מ'דארפט נישט זיין קיין אויסגעשולטער זשורנאליסט צו קאנען איבערשרייבען וועגען דעם אידישען צער, עלענד און נויט, דער בעסטער אילוסטרירענדער פאקט איז, אז ס'האט זיך אויסגעלאזט יעדער מין מקור פון פרנסה, און דאס אליין איז שוין גענוג צו פארשטיין, ווי די אידישע לאגע זעט איצט אויס... מיט איין ווארט; דאס זענען היינט, די טרויריגסטע מאמענטען פונ'ם אידישען לעבען. די אידישע מאסע איז הילפסלאז און די הילף איז א דרינגענדע. ס'איז איצט נישטא קיין צייט אויף חקירות, אויף פארטיי־כבוד, נאר אויף מעשים, וועלכע זאלען זאפארט געשאפען ווערען מיט פעראייניגטע כחות.

די ערשטע, וואס האט שוין ארויסגעוויזען א ביסעל פארשטענדעניש פאר דער קאטעסטראפאלער לאגע איז געווען די אידישע קהלה, וועלכע האט אסיגנירט א סומע פון 5000 זלאטעס פאר ארבייטסלאזע האנדווערקער, קליינהענדלער און ארבייטער. די סומע האטש זי איז נאך פארלייפיג אויפ'ן פאפיר, יעדאך וועט זי מוזען זיין. איבריגעס דאס איז שוין א טעכנישע זייט, וועלכע געהערט צום קאמיטעט און ביי א גוטען ווילען און ווידער דאס זעלבע; נאר מיט פעראייניגטע כחות, וועט די סומע געשאפען ווערען דורך גמינע־וועקסלען א. ד. ג. דער צווייטער, אויך זעהר אקטועלער פלאן איז די איניציאטיווע פון די ה"ה: א. י. מאשקאוויק, א. ב. אייזענבערג, ד. ראזענבערג, ב. לטוו. א. אנ. צו שאפען א „גמילת חסדים - קאסע" צו געבען לאנג־טערמיניגע אהן פראצענטיגע הלואות א. אז. וו. דאס זענען אלץ פלענער און פאקטען, וועלכע זענען ווערט צו בעגריסען און ביי א אנגעשטרענגטער ארבייט וועט בעשטימט געלונגען צו בעקומען די געהעריגע פאנדען.

די פראקטיק זאגט אונז, אז יעדער מין אונטערנעמונג, אויב זי ווערט געטהון מיט געמיינזאמע נישט צושפליטערטער כחות, קאן זי האבען א קיום און איהר ארבייט, ווערט אלץ מעהר געקרוינט מיט ערפאלג און דאס איז איצט דאס וויכטיגסטע פון די רעטונג'ס-אקציעס, דאס איז דער יסוד־באזיך פון איהר געזיכערטען עגזיסטענץ. דעם קאמיטעט, אדער ווי מ'רופט עס היינט, די רעטונג'ס־אקציע, טאר בשום אופ'ן נישט אננעמען א פארטיי־כאראקטער, די לאגע איז צו ערנסט, וועלכע זאל פערוואנדעלט ווערען אין א כבודים - פראגע. ס'האנדעלט זיך וועגען דעם לעבען, אדער חלילה אונטערגאנג פון דעם פוילישען אידענטום. דעריבער מוז די אקציע זאפארט ארגאניזירט ווערען, א געמיינזאמע מוז זי זיין און דער עיקר נאר מיט פעראייניגטע כחות!

א קהלה אדער א בית-עולם.

א יאהר איז שוין פארביי, זייט די נאציאנאל - דעמאקראטישע קהלה-פערוואלטונג האט איבערגענומען איהר טעטיגקייט. א יאהר, אנשטאט צו פערלייכטערען איהר ארבייט, אנשטאט צו דערהויבען די קהלה אויף דער געהעריגער מדרגה, איהר צו שאפען די העגעמאניע אויף דער יודישער גאס, ווי עס פאסט פאר אזא אינסטיטוציע, ווי די אידישע קהלה. במקום איהר צו געבען דעם לעבענ'ס-אטעם, בכדי צו קאנען אויף א מינימאלען אופן פערווירקליכען די אויף איהר ארויפגעלייגטע פאדערונגען א. אז. וו. האט מען זי אויף טריט און שריט שיקאנירט, פארווארפען איהר נארמאלען ארבייט'ס וועג מיט שטעכעדיגע דערנער און שפיציגע דראטען און די קאנצעפציע פון „תמות נפשי עם פלישתים" האט פון דער ערשטער רגע אן צושטערט, אדער אפשר גאר צובראכען וועלכען ס'איז נאר פלאן צו בעפרידיגען די אלגעמיינע אידישע אינטערעסען. ס'איז א סוד פאר גאנץ בראד, אז די צושטערער זענען געווען דוקא די תורה־טרייע אידען... אדער, ווי מ'רופט זיי אין קעלץ „די אונצופרידענע מינדער־הייט"...

דער פארטייאישער כשוף איז געשטאנען העכער פון אלע אידעאלען און לעבענ'ס-שטרעבונגען. דער פארטיי-האס האט זיך קיינמאהל נישט געוואלט רעכנען מיט'ן „הולכים אחר הרוב" און אפילו נישט מיט'ן כבוד התורה און געברענגט דערצו, אז דעם „לאו פון לא תסור" האבען די תורה־היטער איבערגעלאזט פאר אנדערע... א רב, וואס איז נישט פון זייער לאגער קאן קיין איסור נישט ארויסגעבען, אז ער זאגט אסור איז דוקא מותר, א שוחט, אדער נאמן נישט פון זייער חדר איז נישט ראוי צו פערנעמען זיך מיט כשרות, אז אלע קהלות אין פוילען האבען לויט דער פעראָרדנונג פון דער מאכט איבערגענומען אונטער זייער פערוואלטונג די שחיטה-פרנסות, וועלכע איז דער איינציגער מקור פון דער קהלה-פיהרונג, סא, דארט ווי זיי זענען אין דער מינדערהייט, מוזען די שוחטים (נאר פון זייער לאגער) זיין שותפים צו דער שחיטה. דאס איז אפשר געווען די סיבה פון זייער ארויסטרעטונג פון דער קהלה. ס'האט נישט געהאלפען די הסברות, אז אזוי מוז עס זיין, ווייל אנדערש, פארלירט די קהלה איהר רעכטליכע קראפט, אז ביי דער איצטיגער טרויריגער עקאנאמישער לאגע, אום עטוואס צו פערלייכטערען דעם קהלה-שטייער, מוז זיך די שחיטה געפונען אין רשות פון דער קהלה. ניין! דאס איז נישט געווען קיין תירוץ, ווייל אנדערש האט מען געהייסען דארט, נישט ווייט פון אונזער רעזידענץ-שטאדט, ווארשא...

ווער געדענקט דען נישט דעם האסטיגען און געפערליכען קאמף, וואס האט זיך אנגעשפילט פאריגעס יאהר ביים צוזאמענשטעלען דעם בודזשעט א קאמף אויף טויט און לעבען אהן א פאר וואס. מ'האט זיך איבערגעבעטען. די אונצופרידענע זענען צוריק אריין אין דער קהלה. מ'האט געמיינט, אז די ישועה איז שוין געקומען. ניין! דער שטן המשחית איז שטארקער פון מלאך השלום. ווידער בודזשעט, מיט נייע מיטלען, מיט נייע פלענער טראגען זיך די העררען ארום. אום צו קויפען זיך סימפאטיעס אין דער שטאדט, דארפט מען קיין עטאט נישט מאכען, קיין סובסידיעס נישט אנערקענען, קיין קמחא—דפסחא פאר טויזענדער אידען, וועלכע שטארבען פאר נויט און הונגער, וועלכע ווילען נישט האבען קיין מצות אויף פסח דארפט

שמע ישראל

אין גלות ווערט דיין קיום פערניכטעט. אין ארץ-ישראל ווערט דיין צוקונפט געבויט. העלף אויפבויען דעם פערעכטיגען בנין פון פאטערלאנד און בעשטייער זיך פאר'ן

קרן-היסוד!

מען נישט געבען, אנשטאט קמחא-דפסחא, זאל מען געבען 1000 זלאטעס עפעס א רבי'צין, אנשטאט די גראשענדיגע הילף פאר דורכרייזענדע, זאל מען מאכען א בית-המדרש, וועלכע איז גראד איצט נישט אזוי נויטיג, א אייגענעם בודזשעט אויסגעארבייט דורך „עשרה בטלנים", ער איז דער בעסטער, דער הייליגסטער, קיין אנדערער, וועלכער זאל אויף א מינימאלען אופן בעפרידיגען די נויטיגסטע לעבענ'ס-אינטערעסען, טויג נישט, ווייל ער איז אויסגעארבייט דורך דער מערהייט נישט פארשטענדליך איז נאר דאס, וואס די מערהייט'ס-סימפאטיקער, וועלכע זעהען יא דעם געפערליכען וועג פון דער מינדערהייט, האלטען כסדר אין איין פאדערען צו בעפרידיגען זייערע פאסטולאטען, אין דער צייט ווען די קהלה-קאסע איז ליידיג, אהן א פרוטה. און אז דער פארז. פון דער פערוואלטונג ה' רייזמאן, וועמען סאיז אנפארטרויעט געווארען די הייליגע קהלה ארבייט, איז הילפסלאז און סאיז טאקי א שאד, וואס אזא ענערגישע קראפט גייט לאבוד.

אזא האנדלונג קאן און טאר נישט טאלירירט ווערען, די עפענטליכקייט מוז וועגען אזא האנדלונג זאפארט משפט'ן און ארויסזאגען איהר ענערגישען פראטעסט. צו טייער האט אונז יודען געקאסט. ביז מ'האט בעקומען דאס איצטיגע ליכטיגע ווינקעלע, די קהלה, און מיט קיין רבנישע מליצות און דרשות וועט מען אונזער מוחות נישט פערטושען, די קהלה מוז זיין די, וועגען וועלכער מיר האבען אזוי לאנג געטרוימט און קאן בשום אופן נישט פערוואנדעלט ווערען און א בית-עולם...

א אבסערוואטאר.

א סיום הספר מיט'ן אנטייל פון מאדזיצער רבין.

זונטאג דעם 21 פעברואר איז פארגעקומען א „סיום הספר" מיט'ן אנטייל פון מאדזיצער רבי'ן.

דאס ספר איז געשריבען געווארען דורך די מאדזיצער חסידים. דאס ספר איז מיט גרויס פייערליכקייט געפיהרט געווארען פון הויז פון ה' נ. דיאמענט אין שוהל אריין. אין שוהל, וואו דער מאדזיצער רבי האט געזונגען ידיד נפש און ובנותיה ווי אויך גזאגט „לדוד מזמור" האט אויסגערופען אזא בעגייסטערונג, אז קעלץ האט נאך דאס נישט געזעהן. אין שוהל איז געווען א עולם פון עטליכע טויזענד פערזאהן מענער און פרויען. די ארדנונג איז געווען א מוסטערהאפטע, ס'איז כדאי צו בעמערקן, אז ביי די סעודות, וואס דער רבי האט געפראוועט אין וואוינונג פון ה' דיאמענט, שבת פרשת תצוה, זענען געווען בעזוכט פון הונדערטער מענשען. אפילו דער הויף איז געווען איבערפולט. בכלל איז דער בעזוך פון מאדזיצער רבין געווען אימפאזאנט.

דער קאסטיומען-באל פון „השומר"

פורים אויף דער נאכט איז אין זאל „ארפעאום" פארגעקומען א פורים קאסטיומען-באל איינגעארדענט דורכ'ן היגען „השומר". דער באל איז אדורך מיט א גרויסען ערפאלג די קאסטיומען זענען געווען זעהר געלונגענע. אויסגעצייכענט איז געווען דער קאסטיום די קעלצער יודישע פרעסע—כאטש א ביסעל א קארקאטור—נאר דאך א זעהר געלונגענער. עס איז אויך געזונגען געווארען יודישע און העברעאישע לידער אין אלגעמיין איז דער באל געווען זעהר א געלונגענער.

דער „קרן-היסוד"-קאמפיין.

פרייטאג דעם 26-טען פעברואר ה. י. 7 א זייגער אוועגד איז אין לאקאל פון „מ ז ר ח י" פארגעקומען א גרויסער מיטינג, געווידמעט דער קרן-היסוד-קאמפיין. אויף דעם מיטינג זענען געקומען עטליכע הונדערט פערזאן.

ה' ראזענבערג האט געעפענט דעם מיטינג און בעגריסט אלע אנוועזענדע.

ס'האבען גערעדט די ה"ה: הרב בארג, ד"ר שאלמאן און דער בעוואוסטער ליטעראט, ה' יקיר ווארשאווסקי. אלע רעדנער, אבשטעלענדיג זיך אויספיהרליך אויף דער אויפבוי-ארבייט אין ארץ-ישראל דורכ'ן „קרן-היסוד" ווי אויך מעגילא דיומא, וועגען פורים, האבען ארויסגערופען גרויס בעגייסטערונג ביי אלע אנוועזענדע.

שבת 3 א זייגער נ. מ. איז אין גרויסער שטאדטישער שוהל פארגעקומען א פאלק'ס-מיטינג, געווידמעט דער „קרן-היסוד-אקציע פונ'ם בעוואוסטען רעדנער ה"ב בארג. דער רעדנער מיט זיינע תלמודיסטישע מאמרים, האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס און אלע אנוועזענדע אין א צאהל פון עטליכע הונדערט מאן, האבען זיך ארויסגעזאגט זעהר גינסטיג וועגען „קרן היסוד". בכלל גייט די אקציע זעהר גוט.

בעריכטיגונג.

אין פאריגען נומער איז ע"פ טעות אדורכגעלאזט געווארען די בעגריסונג פון האנדווערקער - פארשטעהער, ה' לייכטער, אויפ'ן קרן-היסוד מיטינג מיט'ן אנטייל פון דעפוטאט לעווינזאן. בכלל, ווייזט דער אידישער האנדווערקער - פעראיין ארויס א גרויסען אינטערעס לטובת דעם קרן היסוד און נעמט א אקטיווען אנטייל. די האנדווערקער - פארשטעהער האבען אויך מקבל פנים געווען דעם דעפוטאט לעווינזאהן אויפ'ן באהן-הויף.

פורים סעודה פין בית יתומים

פורים פינף א זייגער פארנאכט איז דורך דער איניציאטיוו פון פרל' ד"ר שעכטער פארגעקימען א פורים סעודה פאר די קינדער פון בית יתומים. עס זענען געווען פערטרעטער פון פערשידענע ארגאניזאציעס צווישען זיי אויך ה' ד"ר שאך. ביי א שעהנעם געדעקטען טיש האט ה' טענצער פון „השומר" גענעבען די קינדער צו ערקלערען די בעדייטונג פון פורים, אין דער צייט ווען דער עולם האט גוט פערבראכט איז אנגעקומען פון פרעזעס פון דער גמינע, ה' רייזמאן, א שטיק סחורה אויף אנציגלעך פאר די קינדער.

שפעטער ביי א געהויבענע שטימונג איז זיך דער עולם פונאנדער געגאנגען.

אויסבעסערונג.

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ אין אונזער פאריגען נומער וועגען דעם ה' ק. בעט מען אונז אויסצובעסערען, אז דער ה' ק. האט געגעבען נישט 2 זל. נאר 4 זל. און בעזונדער אריינגעשיקט צו דער פערוואלטונג פון בית „יתומים" 20 זל.

די רעהאביליטאציע פונ'ם מאגיסטראט-לאווניק ה' מ. ראוויצקי.

ווי בעוואוסט, איז מיט איניגע חדשים צוריק געווארפען געווארען א חשד אויפ'ן היגען בעוואוסטען און לאנגיעהריגען כלל-טהוער און לאווניק ה' מארקוס ראוויצקי, וועלכער איז איינער פון דער קליינער צאהל פעראנטווארטליכע יודישע ראטמענער ביי אונז אין שטאדט, וואס געדענקען נאך אן זייערע פליכטען פאר'ן אידישען וועהלער—אז ער האט גענומען חאבאר און אויפ'ן סמך פון א דעקרעט, וואס איז ארויסגעגעבען געווארען דורכ'ן וואיעוואדא, איז ה' ראוויצקי אפגעשטעלט געווארען אין זיין טעטיגקייט אלס לאווניק, ביז די געריכט'ס-מאכט וועט נישט אויספארשען גענוי די זאך.

די פראקוראטור, בעקענענדיג זיך מיט'ן בעשולדיגונג'ס-מאטעריאל, איז געקומען צום בעשלוס, אז ה' ראוויצקי איז גענצליך אונשולדיג און דעם פראצעס געגען איהם מבטל געמאכט. אלס רעזולטאט דערפון, איז דעם 22-טען ד. מ. ערשיענען א דעקרעט פונ'ם ה' וואיעוואדא, לויט וועלכען ס'ווערט דעם ה' ראוויצקי ערלויבט צוריק איבערצונעהמען וויינע פליכטען אלס מאגיסטראט'ס לאווניק.

מיר ווילען האפען, דאס ה' ראוויצקי, וועלכער האט אין זיין לאנג יעהריגע טעטיגקייט אזוי פיל גוטען געבראכט דער היגער בעפעלקערונג, וועט, נישט קוקענדיג אויף די פערשידענע עגמת נפש'ן און שמערצען, וואס זיין געזעלשאפטליכע ארבייט האט איהם פערשאפט, באלד צוריקקעהרען צו זיין אמט און וועט מיט פרישע כחות און דאפעלטער ענערגיע פארטזעצען זיין ארבייט לטובת די יודישע מאסען, וועלכע לעבען איצט איבער זעהר שווערע און ביטערע צייטען.

מ. ל.

ענטפער פון דער רעדאקציע.

ה' פנחס בן יוסף: גיבט אויף אייער נאמען ווען ווילען מיר אייער ארטיקעל דרוקען.

אויפרוף!

פון אלע רביים און רבנים אין ראדאם פאר דעם רעטונג'ס-קאמיטעט ביי דער יודישער קהלה.

בעזהשי"ת

כה אמר ד' שמרו משפט ועשו צדקה וגו'

הלוא פרוס לרעב לחמך וגו' ומבשרך לא תתעלם. (ישעי').

לאחינו בני ישראל תושבי רדום יע"א

רחמנים בני רחמנים!

בטח כלכם קראתם את הקול - קורא שהוכרז ע"י „ועד הצלה" שע"י הקהלה העברית ברדום לנגועי המשבר - האקנומי ולב מי לא התפלץ להשמועה הרעה ע"ד גדל השבר והדחקות ר"ל שפרשו ממשלתם בעירנו, אלפי נפשות מתמוגגים ברעב, צועקים אלינו להושיט להם עזרה בצר, **אחים יקרים** יודעים אנחנו את מצבכם הקשה. בכל זאת זכרו כי בני אברהם, יצחק ויעקב אנחנו, **וחוב קדוש מוטל עליכם לעזור, איש איש כפי כחו, ויותר מכחותיו, כדי להאכיל את הרעבים פת לחם,** ועוד ימי הפסח ממשמשים ובאים, ומה גדל הכאב והצער **ואלפי אנשים מכובדים, סוחרים ובעלי מלאכה נהפך עליהם הגורל,** ונכרת מפיהם אוכל, וד' ירחם.

היות שביום א' וב' הבע"ל (כ"א וכב' אדר) יהי' קבוץ כסף כללי בעירנו ושלוחי הועד הנ"ל יכתתו רגליהם וישחדו מכחם ומזמנם לבקר כל בתי נדיבי עם אלקי אברהם. לכן באנו בזה לעוררכם לעשות צדקה וחסד עם אחיכם האומללים שלא יקשיח שום איש מאחב"י את לבבו, ולא יקפוץ את ידו מלתת את נדבתו בעין יפה, ובזכות זה בעזר השם יושעו ויצליחו בכה"ע, ונזכה לראות בנחמת ציון וירושלים.

בעזהשי"ת

צו אלע אונזערע ברודער

אין ראדאם.

רחמנים בני רחמנים!

געוויס האט איהר אלע געלעזען דעם אויפרוף, וואס עס האט פערעפענטליכט, דער רעטונג'ס — קאמיטעט ביי דער יודישער קהלה, אין וועמענס הארץ האט נישט אויפגעציטערט, ווענען דעם גרויסען אומגליק און פיין, וואס הערשט היינט ביי אונז אין שטאדט. **טויזענדער נפשות חעלכע אנטגעהען פון הונגער, שרייען צו אונז מען זאל זיי העלפען.**

טייערע ברודער מיר ווייסען אייער הייגטיגע שווערע לאגע, יעדען געדענקט, אז איהר זענט די קינדער פון אברהם, יצחק ויעקב, און עס ליגט אויף אייך א הייליגער חוב, צו העלפען, יעדער איינער וויפיעל ער קאן, און פיעל מעהר לויט ווי ער קאן, כדי צו געבען דעם ארימאן א שטיקעל ברויט.

דערמאנט אייך דער פסח קומט אן. ווי גרויס איז דער צער און ווייטאג פון די אלע, השי"ת זאל זיך מרחם זיין.

דעם זונטאג און מאנטאג (כ"א וכ"ב אדר) וועט זיין א אלגעמיינער זאמעל-טאג ביי אונז אין שטאדט דורך די מיטגלידער פון דעם דערמאנטען קאמיטעט, וועלכע וועלען בעזוכען יעדע שטוב. דעריבער רופען מיר און וועקען אייך איהר זאלט טהון צדקה וחסד מיט אייערע אומגליקליכע ברודער **עס זאל זיך קיין איין מענש נישט וואגען חלילה אבצוזאגען זיין נדבה מיט א ברייטער האנד אויף דעם הייליגען צוועק,** און אין דעם זכות וועט השי"ת העלפען און איהר וועט מצליח זיין אין אלע ענינים און מיר וועלען זוכה זיין צו גאולה שלימה. –

וע"ז באנו על החתום, רדום יום ט"ז אדר תרפ"ו

הק' יוסף אליעזר רבינובץ, הק' משה פרימער, הק' יעקב טאהב, הק' אליעזר אלימלך רוקח.

ועד הרבנים ברדום

מנחם וינגורט, יחיאל זאב בלומשטיין מקויף, שמואל טייטעלבוים.

זאַל „ראָזמאַיטאָשטשי“ ראַדאָם.

מאָנטאָג דעם 8-טען מערץ 1926

נאָר איין פאָרשטעלונג פון די אַרטיסטען פון וואַרשאַווער טעאַטער

„Perskie Oko“

Dajemy Dolary

אין פראגראַם געהען אַריין די לעצטע אַקטועלע זאַכען.

בילעטען פון 1 ביז 5 זל, אין טוטין-סקלאַד לובלינער 40 און אין טאָג פון דער פאָרשטעלונג ביי דער קאַסע פון טעאַטער פון 6 נ. מ. אָן.

צו דער האָכצייט פון אונזער שוועסטער און שוועגערין מלכה ראָזענצווייג מיט ה' זלמן ציינפינגער, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 23 פעברואַר אין פיעטרקאָוו (פראַנקרייך), ווינשען מיר אַ גליקליכע צוקונפט. זאָל זייער לעבענ'ס-וועג זיך אָנהויבען פון יענע כריזאַנטעמען'ס-גערטנער, וואו בלומען און רויזען בליהען מיט פראַכט און גלאַנץ

חיי' אסתר און נחום גאָלדבערג.

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבען ברודער און שוואָגער יחיאל משה ראָזענצווייג (פיעטרקאָוו, פראַנקרייך) מיט פר"ל רייזעל הירשענבוים (ראַדאָם), וואָס איז פאָרגעקומען דעם 28 לוטי ה. י. ווינשען מיר, אַז זייער צוקונפט זאָל באַגלייט ווערען פון ליבע, גליק און צופרידענהייט.

חיי' אסתר און נחום גאָלדבערג.

אַכטונג! ביליג רעעל און סאָליד אַכטונג!

איך מאַך בעקאַנט די ראַדאָמער בעפעלקערונג דאָס איך נעם אָן

מיינער=קינדער=אַבּראַנקעס

צו קאָנקורענץ=פרייזען לויט די לעצטע מאָסטנדער און די נייעסטע מאָדע קומט און איבערציינגט אייך מיט אַכטונג

מאיר מילמאַן לובלינער 30

אין הויף רעכטס.

פעמערקונג: אויך פערטיג איך אויס מיט אייגענע סחורה אויף די בעסטע בעדינגונגען.

Teatr „POPULARNY“ w Radomiu.

w gmachu Teatru „Rozmaitości“

W niedzielę 7 marca b. r. — 2 PRZEDSTAWIENIA

o godz. 4-tej popoł.	Poraz 4-ty i Ostatni dla Młodz.

Gwałtu co się dzieje komedja w 3 aktach Al. Fredro

CENY ZNIŻONE od 50 gr. do 1 zł.

o godz. 8 wieczorem	PORAZ 2-gi

Chrześniak wojenny komedja w 3 aktach M. Hennequina i veber'a

Ceny zwykłe od 50 gr. — 3 zł.

Bilety do nabycia w Hurtowni tytuniowej W. P. Tomanka.

האָט איהר שוין רעקלאַמירט

אייערע געשעפטען

— אין —

„ראַדאָמער=קעלצער לעבען“ ???

צו דער עפענטליכקייט!

זייענדיג אויפ'ן מאַסקען-באַל וואָס איז איינגעאָרדענט געוואָרען דורך „עזרה“ און „בר-כוכבא“ שבת דעם 27/2 ה. י. אין „ראָזמאַיטאָשטשי“ איז צו מיר צוגעקומען אַ געוויסער ה' האָרוויץ און מיר בעפוילען צו פאַרלאָזען דעם זאַל, ווייל איך האָב געטראָגען אַ ווייכען קראַגען, נישט ווילענדיג אַרויסרופען אַ סקאַנדאַל, און דערמיט ברענגען שאַדען די וויכטיגע אינסטיטוציע „עזרה“ האָב איך דעם זאַל פערלאָזט, ווי איך בין שפעטער ערפאַרען, זענען אַזעלכע פאַלען געווען אויך מיט אַנדערע געסט, ס'וואָלט אַלזאָ זעהר געוואונשען געווען, אַז די אַלע, זאָלען זיך מעלדען, כדי געמיינזאַם צו צוציהען דעם ה' האָראָוויטץ צו פעראַנטוואָרטליכקייט, גלייכצייטיג בעט איך אַ ענטפער פון די ג. אינסט. „עזרה“ צי זיי האָבען בעפולמעכטיגט דעם דאָזיגען הערך אַלס אָרדנער פון זאַל. און אויף אַזאַ אופן צו בעליידיגען מענשען.

עובדי' באַנקער

דעם טיעפסטען מיטגעפיעל דרוק איך אויס דער פאַמיליע סאָלבע צוליב'ן פערלוסט פון זייער מאַן און פאַטער

נ"ע משה

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבילי ציון.

יעקב פיינגאָלד. וואַרשע.

הננו משתתפים באסון הגדול שקרה לאחינו אברהם סלבע במותו עליו

אביו האהוב

בעבודתו השומרית ימצא את נחמו.

הסתדרות „השומר-הצעיר“ ברדום.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאַמיליע מידלער, צום פערלוסט פון זייער פאַטער און מאַן

זעליג שבתי מידלער נ. ע.

זאָלען זיי נישט וויסען פון קיין צער און זיין געטרייסט בתוך שאר אבילי ציון וירושלים.

פאַמיליע ביאַלסקי.

KINO „ODEON“ w RADOMIU.

Od 1-go marca 1926 r.

Najpiękniejszy obraz sezonu

JEJ WIELKA MIŁOŚĆ

(Lilja na śmietniku)

Reżyserja D. BUCHOWIECKIEGO

w roli głównej:

POLA NEGRI.

KINO „CORSO“ w RADOMIU.

Od czwartku 4-go marca

CIENIE PARYŻA

Wspaniały dramat w 7-miu aktach

w roli głównej:

HELENA MAKOWSKA

Od poniedziałku

DEMON MORZA

ב"ה

מודעה ואזהרה.

דער ראבינאט איז מודיע לכל תושבי עירינו, אז אזוי ווי לעצטענס האבען זיך געטראפען פאלען, אז אין יאטקעס האט מען פערקויפט טריפה פלייש פאר כשר'ס און אויך אז ס'ווערט פערקויפט געשמוגעלט פלייש, וועלכעס איז על פי תקנת הקהל נבלה וטריפה און דער עולם ווערט נכשל מיט מאכלות אסורות, האט דער ראבינאט בעשלאסען אונטערצונעהמען א שטרענגע השגחה איבער דעם כשרות אין די יאטקעס.

די ווייטער אויסגערעכענטע יאטקעס און טישען געפינען זיך אונטער דער שטענדיגער השגחה פון ראבינאט און נור די קצבים האבען נאמנות אויף כשרות.

אויף רײַשול אין דער האלע:

1. רוטמאן יחיאל ישעי" — יאטקע נום 1
2. ראזענצווייג משה — " " 6
3. גאלדבערג יודעל — " " 8
4. וויסבארד אברהם — " " 10
5. פאוולאוויטש אברהם — " " 12
6. פינקעלשטיין שלמה יודעל — " " 14
7. זילבערבערג חיים — " " 16
8 פינקעלשטיין מאיר — " " 18
9. פאמעראנץ וואלף — " " 20
10. ליבמאן יאנקעל — " " 22
11. ראזענצווייג חיים — " " 25
12. גוטמאן דוד — " " 26
13. ראזענצווייג ברוך — " " 29

אויף רײַשול בײַ דער האלע

1. פראווא לייב — טיש נום. 14
2. גוטמאן לייבוש — " " 16
3. פאמעראנץ לייב — " " 17
4. ראזענבלאט חנינא — " " 19
5. פינקעלשטיין ראובן — " " 20
6. פינקעלשטיין חיים — " " 23
7. פינקעלשטיין יצחק — " " 24
8. קירשענבוים מאיר-וואלף — " " 25
9. בוימאן אברהם — " " 193
10. פינקעלשטיין יהושע — " " 194
11. פינקעלשטיין פסח — " " 195
12. פינקעלשטיין יחיאל — " " 196
13. ויגעלשטיין זיסקא
14. וויסבארד בינם

סקארישעווער נאס.

1. זעלקער הערש — יאטקע נום 6
2. פינקעלשטיין משה — " " 31
3. האקמאן שמואל — " " 38
4. פינקעלשטיין בערעל — " " 43
5. פרידמאן מאטעל — " " 59
6. גאלדוואסער יחיאל-ישעי' — " " 63
7. זילבערבערג ברוך — " " 71

שוהל — פלאץ

1. קירשענבוים יצחק
2. גאלדבערג אהרן
3. גאלדבערג משה
4. ראזענבוים שמעון
5. ראזענצווייג יצחק
6. רוטמאן חיים - ישראל

שוהל — גאס

1. האנדעלסמאן יודעל — — — — — נום. 2
2. קורץ לייבעל — — — — — " 7
3. גוטמאן ישראל — — — — — " 14

פאדוואלנא גאס

1. מילערמאן בנימין — — — — — " 2
2. גאלעמביאווסקי יצחק — — — — — " 2

וואהל.

1. ציגגיסער מאיר — — — — — " 1
2. גרינצווייג חנה — — — — — " 17

רוואנסקע.

1. לעווקאוויטש משה-לייב — — — — — " 1
2, בוימאן יחיאל — — — — — " 10

רינעק.

1. גאלדמאן יונה — — — — — " 7
2. קירשענבוים יוסעל — — — — — " 14
3. פרידמאן יאנקעל — — — — — " 15

נײַע—וועלט.

1. יאבלאנקא משה — — — — — " 12

קיעלעצקא.

1. גאלדמאן יאנקעל. — — — — — " 5

גלובנא.

1. גאלדמאן הערש. — — — — — " 3

דלוגא.

1. פלאמענבוים אברהם לייב — — — — " 1
2. טענענבוים לייזער-יהושע — — — — " 24

לובעלסקא.

1. זעלקער לייב — — — — — " 71
2. רובינשטיין מענדעל — — — — — " 78
3. פינקעלשטיין נחמן — — — — — " 81
4. שטריימאן בערעל — — — — — " 82

וויסאקא

1. שטריימאן יצחק — — — — — " 39

אין די אלע אויסגערעכענטע יאטקעס און טישען געפינט זיך ארויסגעהאנגען א הכשר אויף א בלעכען שילדעל מיטן אויפשריפט

„בשר כשר בהכשר הראבינאט דפה ראדום".

אויף יעדען הכשר געפונט זיך דער חודש פון גילטיגקייט

דער הכשר דארף הענגען אין יעדער יאטקע אדער טיש אויף א אנגעוויזענעם ארט אזוי, אז יעדער איינציגער זאל קענען זעהן דעם הכשר פונדערווייטענס.

די קונים פון כשר פלייש ווערען אויפמערקזאם געמאכט, אז זיי זאלען ביי יעדען מאל אכטונג טהון אויפן חודש פון הכשר, ווייל יעדען חודש וועט דער הכשר איבערגעטוישט ווערען.

דער ראבינאט ווענדעט זיך צו דער יודישער בעפעלקערונג, אז ווער ס'וויל זיין אבגעהיטען פון מאכלות אסורות, וואס דער עונש דערפון איז גרויס, און אויך אבהיטען זיינע נאהנטע, זאל וויסען, אז נור די אויסגערעכענטע קצבים זענען אונטער דער השגחה פון ראבינאט און נאר אין די יאטקעס ווערט דאס פלייש געטרייבערט דורך די מנקרים פון ראבינאט.

ולהשומע ינעם ותבוא עליו ברכת טוב

שושן-פורים תרפ"ו.

בד"צ דפה ראדום.

Redaktor i Wydawca CH. M. Herc — Odbito we własnej drukarni Radom Szarlikowska 20.